

Monumentnummer*: 527621

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 20 december 2004
Kadaster deel/nr 82968/6

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Vierakker Bronckhorst Gelderland

Locatiennaam Locatieomschrijving
Vierakker

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Vorden S 118

Omschrijving**

Omschrijving onderdeel 1 (Vierakkersestraatweg 34, Vierakker): HOOFDGEBOUW LANDHUIS 'T SUIDERAS.

In eclectische Hollands Renaissancistische stijl naar ontwerp van Gerardus Antonius Ebbers (1858-1922) in rode baksteen opgetrokken landhuis uit 1890-1891, op rechthoekige grondslag op souterrain, twee bouwlagen hoog, onder met leien gedekt afgeplat schilddak. Het dak wordt door een naar 4 zijden omgaande rijk bewerkte gietijzeren crête afgesloten. Het gebouw, waarvan de entree aan de naar het westen gelegen achter(park-)zijde is gelegen werd naar ontwerp van de architect Gerardus Antonius Ebbers, opgetrokken in opdracht van de toenmalige eigenaresse Joanna Maria Van der Heijden van Doornenburg, baronesse Van Voorst tot Voorst, toen na stormschade bleek dat het oorspronkelijke, meer naar het westen gelegen oude huis 't Suideras, door bouwvalligheid niet meer te redden viel. Het gebouw werd zowel uit- als inwendig zeer rijk geornamenteerd uitgevoerd. Er werd aan de buitenzijde overvloedig gebruik gemaakt van natuursteen voor speklagen, cordonlijsten en voor ornamenten, consoles en topgevels en ter versiering van de boogtrommels boven de ramen. Inwendig werd het huis van lambriseringen, balkenplafonds, behang, schouw- en deurpartijen voorzien in dezelfde stijl. Het gebouw is van drie torenvormige uitbouwen voorzien; één centraal aan de voorzijde als bekroning van de monumentale ingangspartij, een trappentoren aan de korte noordzijde ter markering van de aldaar gelegen dienstingang en één schuin geplaatst op de zuidoosthoek. Laatstgenoemde torenvormige uitbouw biedt een gezicht door een open gehouden deel van het park naar de in 1870 in opdracht van de eigenaar van 't Suideras, Alexander baron Van der Heijden van Doornenburg, gebouwde kerk, pastorie en schoolgebouw. De drie torens worden respectievelijk bekroond door een met leien gedekte peerspits waarboven een

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

lantaarn met puntspits, een 8-zijdige puntspits met licht inzwinkende schilden en door een Welse helm. Aansluitend aan de toren op de zuidoosthoek een ornamentaal zeszijdig houten paviljoenvormig overkapt terras, op zeszijdige stenen onderbouw met toogvelden in de gevelvlakken. Op de bel-etage en de verdieping zijn de vensters omgaande van houten stores voorzien. De naar de straat gerichte achterzijde van het huis vertoont een brede middenrisaliet, centraal op souterrain- en bel-etage niveau driezijdig uitgebouwd, en bekroond door topgevel met half rond venster met obelisk, met aan weerszijden een dakkapel met vierruits venster, alle uitgevoerd in uitbundig ornamentale Hollandse renaissancestijl met frontonbekroning en voluten als wangen. Ter weerszijden van deze driezijdige uitbouw aan de achterzijde drie venstertraveeën met dubbele openslaande vensters op souterrainniveau, venster met bovenlicht op de bel-etage en op de verdieping T-vensters. De toogvelden van de vensters op de verdieping zijn met terracottategels bekleed, evenals de nissen in het fries van de centraal gelegen topgevel. De van de straat afgewende voorzijde vertoont centraal de als risaliet uitgebouwde en door een toren bekroonde ingangspartij, die oorspronkelijk werd voorafgegaan door een bordestrap. Laatstgenoemde werd in 1933 afgebroken ten behoeve van een oprit, waarachter de souterrainvensters aan deze zijde sindsdien schuil gaan. Ondanks deze ingreep is deze middenrisaliet met ingangspartij nog steeds het meest uitbundig vormgegeven deel van het hoofdgebouw. Boven de rijk bewerkte dubbele entree deur in renaissancestijl een door twee zuilen en cordonlijst gestut verhoogd fronton waarin in natuursteen in hoogrelief door het atelier F.W. van Mengelberg (Utrecht) uitgevoerde wapens van Van der Heijden van Doornenburg en Van Voorst tot Voorst, elk bekroond door het toebehorende helmteken en respectievelijk gepresenteerd door de leeuw en de griffioen als tenants. Op de verdieping een door een stenen raamstijl gescheiden dubbel venster met bovenlicht. Aan weerszijden van de ingangspartij vier venstertraveeën, waarvan de twee buitenste traveeën door lisenen gemarkeerde topgevels in Hollandse renaissancestijl (met fronton, obelisk, bollen en voluten) worden bekroond. In deze topgevels twee tegen elkaar gelegen vensters met half rond bovenlicht. Op de bel-etage en de verdieping enkelruits vensters met bovenlichten. De toogvelden van de vensters op de verdieping zijn als aan de voorgevel met terracottategels bekleed. Rechter zijgevel: in de driezijdig uitgebouwde hoektoren aan de zuidoost zijde in elke zijde beganegronds en op de verdieping een enkelruits venster met bovenlicht. en op kaphoogte een smal venster met half rond bovenlicht. Links hiervan beganegronds en op de verdieping een enkelruits venster, op de verdieping voorzien van een bovenlicht. Op souterrainniveau twee vensters als aan voorzijde. De linker zijgevel vertoont een onregelmatige indeling met een naast de trappentoren op souterrainniveau een dienstingang. Op de bel-etage en op de verdieping enkelruits vensters. Inwendig: Grotendeels gaaf bewaard in rijke ornamentale Hollandse renaissance stijl uitgevoerd interieur met deels oorspronkelijke behangsels en balkenplafonds met cassetten met schilderijen, omlijste deurpartijen, lambriseringen, marmeren schoorsteenmantels en stucplafonds. De deuren die toegang verlenen tot de belangrijkste vertrekken zijn bekroond met aedicula-vormige supraportes met obelisk. Van de interieurafwerking van de benedenhal, trap en bovenhal is een ontwerp uit 1891 van G.A. Ebbers bewaard gebleven, dat deels zo is uitgevoerd. Op de bel-etage stucplafonds met brede wandlijst, onderling verschillend van indeling en versiering, variërend van ingetogen hoekversieringen tot klassiek lijstwerk en plastische rozetten. De meeste salons op deze etage zijn voorzien van een marmeren schoorsteenmantel. De schoorsteenmantel in de links van de hal gelegen salon is afkomstig van de verworven havezathe De Ploen bij het in de Liemers gelegen dorp Duiven. In de eetkamer, die het rijkst van interieurdecoratie is voorzien, een gebrandschilderd raam voorstellende de wapens van Van der Heijden van Doornenburg-Van Voorst tot Voorst, met daaronder de spreuk: "Hij heeft welgebouwd die op God vertrouwt". Deze wapens komen terug op de consoles onder de moerbalken in het midden van het vertrek. De rijke eetkamerbetimmeringen in Hollandse renaissancestijl is vervaardigd door de schrijnwerkersfirma De Klark uit Arnhem.

WAARDERING

Het HOOFDGEBOUW LANDHUIS 'T SUIDERAS is in cultuurhistorisch opzicht van algemeen belang:

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- als zowel inwendig en uitwendig gaaf en authentiek voorbeeld van een laat 19de-eeuws groot landhuis in eclectische Hollandse renaissancestijl;

- vanwege de ornamentele en beeldbepalende waarde in de historische parkaanleg van 't Suideras.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Kasteel, buitenplaats

Functie

Landhuis